

Актуальные проблемы обучения русскому языку – III

Dne 15. května 1998 uspořádala katedra rusistiky Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně již potřetí jednodenní seminář na téma *Актуальные проблемы обучения русскому языку в современных условиях*, jehož se zúčastnili nejen rusisté z Česka, ale i ze Slovenska. Za nepřítomnou vedoucí katedry přivítala účastníky a zahájila jednání doc. PhDr. J. Krystýnková, CSc. Během celodenního zasedání bylo proneseno celkem 14 referátů.

Nejprve byly vyslechnuty příspěvky z oblasti *językovědné*. Jako první vystoupil S. Žaža (FF MU Brno). V referátě *Лаконичность выражения в русском языке* uvedl celou řadu případů, kdy zejména hovorová ruština oproti češtině (kterou charakterizuje větší explicitnost) upřednostňuje lakoničnost výpovědi. Otázkami komunikace ve sféře úředního jednání se zabývala v příspěvku *Коммуникация в области деловых контактов* A. Hirková (PdF UPJŠ Prešov). O tom, jak fungují v současné ruštině a češtině nepůvodní předložky, pohovořil ve svém vystoupení *Русские непервообразные предлоги и их чешские параллели* A. Brandner (FF MU Brno). B. Rudincová (FF OU Ostrava) se ve svém pojednání *Сложные наименования аппозитивного типа и их чешские эквиваленты (проблемы перевода)* podělila s potížemi vznikajícími při překladu do češtiny ruských přístavkových spojení typu *бизнес-элита, банк-надзор* apod.; jde o slovní obraty, které se vyskytují v odborném jazyce jako termíny. Spojení přístavku s řídícím členem bývá tak těsné, že se jím vyjadřuje jediný pojem. V češtině je takový způsob tvoření výrazů méně běžný. Z. Liptáková (PdF UK Praha) se v referátě *Проблематика обтяжных явля рускэ складбы в současнем vyučovани руштинэ* zaměřila na analýzu syntaktických chyb, jichž se dopouštějí studenti středních škol. M. Rykovská (PdF ZU Plzeň) ve svém vystoupení *Межпредметные связи на занятиях по страноведению* poukázala na to, jak lze připravit a vést semináře ze zeměvědy, aby se v něm prolínaly jednotlivé jazykovědné disciplíny, které jsou součástí studijního programu. Historii mincí a hodnotu platidel užívaných v Rusku rozebrala Z. Nedomová (FF OU Ostrava) v příspěvku *Рубль – косарь – грош (Русские денежные единицы вчера и сегодня и их отражение в языке)*. Přítomným přiblížila nejen jejich historii, etymologii a sémantiku, ale uvedla též celou řadu frazeologismů, v nichž se tyto výrazy vyskytují.

Následovaly referáty z oblasti *literatury a kultury*. Jako první vystoupil D. Jakl (FF OU Ostrava) s pojednáním *Роман Б. Келлермана «Туннель» как один из источников романа-антиутопии Е. Замятина «Мы»*. Nastínil obdobné paralely v obou dílech. O některých shodných rysech v prozaickém díle J. Nerudy a N. V. Gogola pohovořila T. Le Juanová (PdF MU Brno) v příspěvku *Ян Неруда и Н. В. Гоголь. Некоторые общие черты их творчества*. O zkušenostech z rozboru uměleckého díla v hodinách ruštiny se podělila s přítomnými O. Guziová (PdF UPJŠ Prešov) v referátě *Анализ художественного текста на уроках русского языка*. Oblast kulturologická byla v popředí zájmu A. Hlaváčka (PdF UK Praha). Ve svém

vystoupení *O некоторых проблемах культурологии как учебной дисциплины* se pokusil vymezit místo předmětu dějiny kultury ve studijním plánu posluchačů-rusistů. Dějiny ruského myšlení jsou poznamenány silným sklonem k mysticismu. Příčinou toho také mj. bylo rozšíření zednářského hnutí v Rusku v 1. pol. 18. stol. za vlády Kateřiny II. Tyto otázky byly tématem referátu **S. Koryčánkové** (PdF MU Brno) *Роль масонства в развитии русской духовной и общественной мысли*. **R. Grenarová** (PdF MU Brno) se ve svém pojednání *Русская история и некоторые актуальные проблемы изучения и преподавания истории русского и советского общества сегодня* zamýšlela nad obsahem studijních disciplín dějiny Ruska a dějiny ruské kultury.

Celodenní seminář byl uzavřen dvěma referáty z oblasti *metodiky a didaktiky* ruského jazyka. **S. Jelínek** (PdF UK Praha) v příspěvku *Выбор и упорядочение учителя в 3-й дле учебного пособия «Падыга»* seznámil přítomné s obsahem této části učebnice ruštiny, která má být završením učebnicového komplexu. Při jeho sestavování byl uplatňován princip komunikativnosti, který na rozdíl od 70. let je v současné době chápán komplexněji: rozumí se jím rozvoj čtyř dovedností – čtení, psaní, poslechu, mluvení. O úloze učitele při vyučovací procesu pohovořila ve svém vystoupení *К проблематике коммуникации преподавателя со студентами в классе* **J. Křtýnková** (PdF MU Brno).

Po každém předneseném referátu následovala diskuse. Celkový ráz pracovního semináře lze považovat za zdařilou akci, na níž účastníci prezentovali výsledky své odborné badatelské činnosti. Jednotlivá vystoupení se mohou stát přínosem pro další zkvalitňování výuky ruskému jazyku.

Aleš Brandner

Památce doc. PhDr. Zdeňka F. Oliveria, DrSc.

Rok 1997 prošel bez toho, že by se v některém našem nebo zahraničním časopise (pokud je nám známo¹) objevil nějaký jubilejní článek k nedožitým sedmdesátinám doc. PhDr. Zdeňka F. Oliveria, DrSc., jednoho z našich předních rusistů a obecných lingvistů. Chtěli bychom toto opomenutí odčinit adpoň dodatečně tím, že připomeneme tuto výraznou osobnost při 20. výročí jeho náhlé smrti. 20. září 1978 odešel nečekaně ze života v plném rozmachu svých tvůrčích sil, podlehnul po několikátýdenním pobytu v pražské nemocnici leukémii. Jeho jméno proto není zaregistrováno v biografickém slovníku *Kto jest' kto v sovremennoj rusistike* (Moskva – Helsinky 1994), jelikož tam

¹ Až v době korektury tohoto článku vyšel v Lidových novinách 18. 9. 1998 (na s. 11) článek Jiřího Marvana s nadpisem „Český jazykovedec“. Marvan byl Oliveriovým nástupcem v Melbourne.